

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי  
קובץ שלשלת האור  
שער שלישי

# לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

## אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

### אמור

(חלק יז — שיחה ב)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

לעילוי נשמת  
הרה"ת ר' יצחק מאיר בהרה"ת יוסף אברהם ז"ל  
קאגאן  
שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע בעיר דעטראיט, משיגען  
עסק בהפצת היהדות והמעיינות  
בתרגום ועריכת תורת רבינו באנגלית



נדפס בקשר עם יאַרצייט העשרים  
כ' אייר ה'תשס"א-ה'תשפ"א  
ת' נ' צ' ב' ה'



ולזכות  
הילדה יוכבד בת לאה טויבא תחי' וילהלם  
לרגל הכנסה לגיל מצוות  
ג' אייר, ה'תשפ"א



LIKKUTEI SICHOT  
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2021

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: [dedications@kehot.com](mailto:dedications@kehot.com)

## אמור ב

248

א. על הפסוק: „ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו גו' עד הביאכם את קרבן גו' בכל מושבותיכם“ פירש רש"י: בכל מושבותיכם, נחלקו בו חכמי ישראל יש<sup>2</sup> שלמדו מכאן שהחדש נוהג בחוצה לארץ ויש אומרים<sup>3</sup> לא בא אלא ללמד שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה משכבשו וחלקו<sup>4</sup>.

א. על הפסוק: „ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו גו' עד הביאכם את קרבן גו' בכל מושבותיכם“ פירש רש"י: בכל מושבותיכם, נחלקו בו חכמי ישראל יש<sup>2</sup> שלמדו מכאן שהחדש נוהג בחוצה לארץ ויש אומרים<sup>3</sup> לא בא אלא ללמד שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה משכבשו וחלקו<sup>4</sup>.

והנה, מה שהוצרך רש"י בכלל לפרש את התיבות „בכל מושבותיכם“ – דלכאורה, פירושן פשוט – בכל המקומות שבהם יתיישבו בני ישראל

(5) לקמן בפסוק יז פרש"י (מתו"כ עה"פ. מנחות פג, סע"ב) „ממושבותיכם, ולא מחוצה לארץ“ – אבל „יש לומר הטעם דבכל מושבותיכם הוא דמשמע אפילו חו"ל, אבל ממושבותיכם לא משמע רק א"י“ (שו"ת הצמח צדק יו"ד סרי"ח בתחלתו. וראה רמב"ן כאן פסוק טז בסופו\*).

(6) בא יב, כ (מצה). ויקהל לה, ג („לא תבערו אש גו' ביום השבת“). ויקרא ג, יז (איסור אכילת חלב ודם). צו ז, כו (דם). פרשתנו כג, ג (שבת). שם, כא (איסור מלאכה בחג השבועות). שם, לא (איסור מלאכה ביום הכפורים). מסעי לה, כט (רוצח ועיר מקלט).

(7) וגם במקומות שמפרש „בכל מושבותיכם“ (בא וצו שם\*\*) – הרי אינו כדי לפרש ש„בכל מושבותיכם“ פירושו שנוהג בכל מושבות גם בחו"ל [כי מאי קמ"ל? וכמו שלא פירש"י „בכל מושבותיכם“ בשאר מקומות שבהערה הקודמת. וראה שולי הגליון ה' להערה ז], כי אם לתרץ קושיא בהכתובים שם:

בפרשת בא: קשה לרש"י „דאי קרא אתא שיאכל בכל מושבותיכם.. (ו)הוה ליה לכתוב בכל מושבותיכם בקרא של בערב תאכלו מצות“

(\* וצע"ק שלא הזכירו בצמח צדק שם. וכן מ"ש בצמח צדק שם „ואפשר גם ר"י ברי' במנחות כו' לא פליג רק על פי' מושבותיכם דגבי חדש ולא על פי' ממושבותיכם דגבי שתי הלחם“ – הוא ברמב"ן שם.

(\*\*) זה שפירש בפרשת מסעי הוא מפני שדבר חידוש הוא שסנהדרין (קטנה) נוהגת גם בחו"ל (ובפרט שזהו רק „כל זמן שנוהגת בא"י“ – רש"י שם).

בפרשת ויקרא – ראה שולי הגליון ה' להערה ז.

(1) פרשתנו כג, יד.

(2) תו"כ עה"פ. קידושין לו, א. ועוד.

(3) קידושין שם.

(4) הוספת רש"י „משכבשו וחלקו“ [על לשון הגמרא (קידושין שם) „לאחר ירושה וישיבה“] – י"ל [נוסף על – שמפרש מהי „ישיבה“], שהוא לתרץ הלשון „בכל מושבותיכם“ גם לפירוש זה (ראה הערה הבאה). והביאור:

„לאחרי ירושה וישיבה“ ע"ד הפשט אפ"ל גם לאחרי ירושה וישיבה דשבת אחד (ואולי י"ל דמספיקה ישיבה דעשרה מישראל – דבכמה וכמה ענינים צבור הוא. ואכ"מ) משא"כ „משכבשו וחלקו“ היינו לאחרי י"ד שנה דכיבוש וחילוק דכל א"י (כמשנ"ת בארוכה – לקמן ח"ה שיחה א לפרשת תבא ס"ה ואילך (בביאור פרש"י ר"פ תבוא עיי"ש)); ולכן נאמר „בכל מושבותיכם“, כלומר: לא ב„מושבותיכם“ סתם, „לאחר ירושה וישיבה“ (שאפ"ל גם בנוגע דשבת אחד\*), כי אם „בכל מושבותיכם“ דכל ישראל – „משכבשו וחלקו“.

(\* ואף שהענין חובת צבור – ראה לקמן הערה 17.

ואם כן למה הוצרך רש"י לפרשה  
כאן? –

הרי זה מובן:

על מש"נ „בכל מושבותיכם“ לעיל  
בפרשת צו\* (לגבי איסור אכילת  
דם) כתב רש"י: „לפי שהיא חובת  
הגוף ואינה חובת קרקע נוהגת בכל  
מושבות“; ומאחר שחדש אינו חובת  
הגוף, אלא חובת קרקע – ויתירה  
מזו: בפשטות איסור חדש תלוי בעומר,  
שהוא „ראשית קצירכם“ מ„קצירה“<sup>9</sup>  
(של הארץ) – לכאורה צריך לומר שאין  
הוא נוהג „בכל מושבותיכם“.

ולפיכך כתב רש"י שאעפ"כ „יש  
שלמדו מכאן שהחדש נוהג בחוצה  
לארץ“: פירוש „בכל מושבותיכם“ הוא  
פשוטו כמשמעו, ופסוק זה אכן בא  
ללמד שהחדש הוא יוצא מן הכלל<sup>10</sup> –  
אף שהוא חובת קרקע, בכל זאת הוא

(8) שם.

(9) פרשתנו שם, י. וראה (ע"ד ההלכה) מנח  
מצוה שב.

(10) ועפ"ז תומכת הוספת רש"י „שלמדו מכאן  
שהחדש“, ולא כתב בקיצור (ככתוב"כ) – „(יא)  
שנוהג (בארץ) בחוצה לארץ“, דלכאורה הרי  
זהו פירוש הפשוט ד„בכל מושבותיכם“ (כבפנים),  
ולא לימוד מכאן.

ולחידודי י"ל עוד: מקום לפרש שקאי  
על תבואה שגדלה בא"י שהוציאה לחו"ל  
(כבירושלמי קידושין פ"א סה"ח. הובא במג"א  
או"ח סו"ס תפט) – ועפ"ז גם הרווחנו שאינו  
בסתירה להכלל דחובת קרקע נוהגת רק בארץ  
– ולכן מדייק רש"י ד„יש שלמדו מכאן שהחדש  
נוהג בחוצה לארץ“, כלומר: למדים שהחדש  
(ההתחדשות) הייתה בחו"ל ונוהג בחו"ל (משא"כ  
בהנ"ל – שההתחדשות הייתה בא"י).

רק לקידושין וכתב, „שהוא חובת כו' למה הוצרך  
לומר“. ואכ"מ.]

(\* לשון רש"י בפי' הב' „לא בא אלא ללמד“ –  
ראה לקמן שול"י הגליון להערה 26.

(גו"א שם)\*\*\*, ולכן מפרש שהוא דין פרטי  
ונוסף, שצ"ל מצה כזו ש„ראויה ליאכל בכל  
מושבותיכם“;

בפרשת צו: א) לא כתב ש„בכל מושבותיכם“  
פירושו „בכל מושבות“, כי אם לתת טעם וביאור  
„לפי שהיא חובת הגוף כו.“. ב) כוונת רש"י  
היא בעיקר לתרץ „למה הוצרך לומר“ בכל  
מושבותיכם (כהמשך דברי רש"י)\*\*\*\*.

\*\*\* ברא"ם ושפ"ח שם, שקושיית רש"י היא,  
דמכיון שמצוה היא חובת הגוף הרי פשיטא שנוהגת  
בכל מושבותיכם ולמה הוצרך לומר (וכקושיית  
הש"ס קידושין לו, ב. וראה רא"ם שם)

– אבל נוסף על מה שהקשה עליו בגו"א שם,  
הרי מזה שבשאר מקומות שבהערה הקודמת [לבד  
דפרשת צו (כבפנים ההערה ושול"י הגליון שלאח"כ)  
ופרשת מטעי (כבשול"י הגליון הקודם)] לא פרש"י  
למה נאמר, אף שמצות הנ"ל הן חובת הגוף (וכמו  
שהקשה בש"ס שם – על כמה מהנ"ל. והאר"ך גם  
ברמב"ן פרשתנו כג, טז),

מוכח, דלרש"י – ע"ד הפשט מצינו בכ"מ בתורה  
שבכל ציווי בפ"ע מפרט כל פרטיו אף אלה שיש  
ללמדם מציוויים הדומים לו (ומהם – שגם סברא  
הם) – ראה פרש"י לעיל כ, ט בסופו: ופשוטו  
(דדמיו בו) כו' שהוא גרס כו' – ונשנה זה כמה  
וכמה פעמים בהציוויים שלאחריו (וביניהם כמה  
שלא נשנו עוד הפעם) זה אחר זה באותה הפרשה,  
על אחת כמה וכמה בנידון דידן שבאי"ם בהפסק  
דינים שאינם „בכל מושבותיכם“.

\*\*\*\* ומופני שהוכפל „בכל מושבותיכם“  
באותו האיסור (דם), שהרי כבר נאמר לעיל בפרשת  
ויקרא, וכדמוכח ג"כ מזה שעה"פ בפרשת ויקרא  
(שקדם לפרשת צו) לא פרש"י למה הוצרך לומר  
(אף שהוא חובת הגוף).

[ברא"ם וגו"א ויקרא שם, שכוונת רש"י שם  
במש"כ „יפה מפורש בת"כ כל הפסוק הזה“ –  
היא לתרץ (גם) למה הוצרך לומר „לדורותיכם בכל  
מושבותיכם“ (מכיון שהוא חובת הגוף), וכבש"ס  
קידושין שם.

– ועידין צריך ביאור שבויקרא ציין רק לתו"כ  
ולא כתב „שהיא חובת הגוף כו“, ובפרשת צו ציין

שֶׁהָיָה לְפִירוּשׁ הַפְּשׁוּט הַנִּלְעָל עַל „בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם” (שֶׁהוּא גַם פִּירוּשׁוֹ שֶׁל רִשִׁי בְּכָל מְקוֹמֵי<sup>11</sup>)?

ג. וְהִבְיָאוּר בְּזֶה:

לְגַבֵּי הָאִיסוּר „לְסַרְס שׁוּם בַּהֲמָה וְחִיָּה” (שֶׁנִּזְכָּר לְעֵיל בְּפִרְשָׁתוֹ<sup>12</sup>) נֹאמַר בְּכַתּוּב „וּבְאַרְצֶכֶם לֹא תַעֲשׂוּ”. וּפִירֵשׁ רִשִׁי: לִכְךָ נֹאמַר בְּאַרְצֶכֶם לְרַבּוֹת כֹּל אֲשֶׁר בְּאַרְצֶכֶם שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לֹמַר לֹא נִצְטוּוּ עַל הַסְּרוּס אֲלֵא בְּאַרְץ שֶׁהִיא סְרוּס חוֹבַת הַגּוֹף הוּא וְכֹל חוֹבַת הַגּוֹף נוֹהֶגֶת בֵּין בְּאַרְץ וּבֵין בְּחוּצָה לְאַרְץ.

וּמִכֵּאן נִרְאֶה בְּרוּר שֶׁכַּחַם שֶׁל הַכֹּלֵל „כֹּל חוֹבַת הַגּוֹף נוֹהֶגֶת בֵּין בְּאַרְץ בֵּין בְּחוּצָה לְאַרְץ” גְּדוּל כֹּל־כֶּךָ, עַד שֶׁגַם בְּפִשְׁטוֹ שֶׁל מְקַרָּא יֵשׁ לְהַפְקִיעַ מִפְּנֵי זֶה אֶת הַתִּיבָה „בְּאַרְצֶכֶם” מִפִּירוּשָׁה הַפְּשׁוּט, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בְּסִתְרָה לְכֹלֵל זֶה<sup>13</sup>.

[וְאֵין לֹמַר שֶׁכַּתּוּב זֶה הוּא בְּכָל־הַמְּקוֹמוֹת שֶׁבָּהֶם מִבְּיַד רִשִׁי – בְּגִלְגַּל קוּשִׁי בְּדֶרֶךְ הַפְּשֵׁט – דִּרְשׁ הַמִּישֵׁב „דְּבִרֵי הַמְּקַרָּא דְּבִר דְּבוּר עַל אֹפְנֵי<sup>14</sup>”]

11) וְגַם בְּפִרְשָׁתָּהּ בֵּא שֶׁם שֶׁפִּרְשִׁי „זֶה בֵּא לְלַמַּד שֶׁתִּהְיֶה רְאוּיָה לִיאֲכַל בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם” – הִיא חַיּוֹב מִצָּה הוּא בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם כְּפִשְׁטוֹ, אֲלֵא שֶׁמִּצְדָּה הַקּוּשִׁיָּה בְּהַכְּתוּב שֶׁם (כִּנִּלְעָל הָעֵרָה 7) נִלְמַד עוֹד דִּין שֶׁהַמִּצְוָה צִלִּי „רְאוּיָה לִיאֲכַל בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם”.

12) כֵּן, כֵּן.

13) וְלִכְאוּרָהּ בְּנוֹגַע לְשִׁילוּחַ עֲבָדִים בִּיּוֹבֵל שֶׁהוּא חוֹבַת הַגּוֹף (קִידוּשֵׁין לַח, ב) וְנֹאמַר (בַּהַר כה, י) „וְקִרְאֵתֶם דְּרוּר בְּאַרְץ לְכֹל יוֹשְׁבֵיהָ” [וּבְקִידוּשֵׁין שֶׁם, שֶׁמִּטְעָם זֶה צָרִיךְ לִימּוֹד מִיּוֹחַד שְׁנוֹהֵג בְּחוּלֵי] – וּמִ”מ לֹא פִירֵשׁ רִשִׁי כְּלוֹם. וְיֵל בְּפִשְׁטוֹת שֶׁהִיא זֹו מִצְוָה שֶׁהִזְמַן (יּוֹבֵל) גִּרְמָא – (וּשְׁמִיטָה) וְיּוֹבֵל אֵינוֹ אֲלֵא בְּאַרְץ.

14) לְשׁוֹן רִשִׁי בְּרֵאשִׁית ג, ת.

נוֹהֵג „בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם”, גַּם „בְּחוּצָה לְאַרְץ”.

ב. אֲבָל צָרִיךְ לְהִבְיָא: כִּיּוֹן שֶׁהַפְּשֵׁט הַפְּשׁוּט בְּמִשְׁנֵי „בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם” הוּא כְּמוֹ הַפִּירוּשׁ (הֶרֶאשׁוֹן) דְּ”שֵׁ שֶׁלְּמַדוֹ ( – כֹּל הַ”מוֹשְׁבוֹת”, גַּם „חוּצָה לְאַרְץ”) – לְמָה הִבְיָא רִשִׁי גַם אֶת הַפִּירוּשׁ (הַשְּׁנִי) שֶׁ”בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם” מִשְׁמַעוּ (אַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּלִבְדָּ, אֲךָ) „לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיֹשְׁבֵיהָ”, אֲשֶׁר ע”פ הַנִּלְעָל אֵין לוֹ כֹּל מְקוֹם בְּפִשְׁטוֹת הַכְּתוּבִים?

וּבִיּוֹתֵר קֶשֶׁה: כִּבְר נִתְבָּאָר פְּעָמִים רַבּוֹת, שֶׁבְּמְקוֹם שֶׁהוֹסִיף רִשִׁי וְהִקְדִּים תַּחֲזִילָה – לְפָנֵי פִירוּשׁ הַפְּסוּק עֲצַמּוֹ – שֵׁישׁ בְּדָבָר שְׁנֵי פִירוּשִׁים (אוֹ כְּמָה פִירוּשִׁים), כּוּוֹנְתוֹ לְהַדְגִּישׁ בְּכֶךָ שֶׁבְּדֶרֶךְ הַפְּשֵׁט הַפִּירוּשִׁים שְׁקוּלִים (וְמָה שֶׁהִקְדִּים פִּירוּשׁ אֶחָד לְזוּלְתוֹ הוּא מִשׁוּם שְׂאֵי אֲפֹשֶׁר לְכַתּוּב אֶת שְׁנֵי הַפִּירוּשִׁים בְּכַת אַחַת).

וְכֵן הוּא גַם בְּנִידוֹן דִּידָן: בְּכֶךָ שֶׁהוֹסִיף רִשִׁי וְהִקְדִּים „וְנַחֲלִקוּ בּוֹ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל” כּוּוֹנְתוֹ לְהוֹדִיעַ שֶׁהַפִּירוּשׁ (הַשְּׁנִי – ) „לְלַמַּד שֶׁלֹּא נִצְטוּוּ עַל הַחֲדָשׁ אֲלֵא לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיֹשְׁבֵיהָ כו”’, אֵינוֹ רְחוּק מִדֶּרֶךְ הַפְּשֵׁט יוֹתֵר מִהַפִּירוּשׁ (הֶרֶאשׁוֹן) שֶׁ”בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם” הֵינּוּ כֹּל הַמוֹשְׁבוֹת, גַּם „חוּצָה לְאַרְץ” –

וְלִכְאוּרָהּ: אֲפִילוֹ אִם תִּמְצֵי לֹמַר שֶׁהוֹצֵרֶךְ רִשִׁי לְהִבְיָא אֶת הַפִּירוּשׁ הַשְּׁנִי [מִשׁוּם שֶׁלְּפִי הַפִּירוּשׁ הֶרֶאשׁוֹן אֵינוֹ מוֹבֵן – מִפְּנֵי מָה יִהְיֶה הַחֲדָשׁ, שְׁחוֹבַת קֶרְקַע הוּא, נוֹהֵג בְּחוּצָה לְאַרְץ? – אֵיךְ אֲפֹשֶׁר לֹמַר שֶׁפִּירוּשׁ זֶה עַל „בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם” („לְאַחַר יְרוּשָׁה וְיֹשְׁבֵיהָ”) הוֹלֵם אֶת דֶּרֶךְ הַפְּשֵׁט בְּמַדָּה

רש"י גם את הפירוש „מכאן שהחדש נוהג בחוצה לארץ” – כי „בכל מושבותיכם” נאמר בכמה מצוות, ובכל מקום<sup>11</sup> משמעו הוא שהחיוב קיים גם בחוצה לארץ;

ונמצא, שפירוש „בכל מושבותיכם” כאן, „לאחר ירושה וישיבה”, הוא יוצא מן הכלל דכל שאר המקומות שבהם נאמר „בכל מושבותיכם!” – ולכן הביא רש"י (גם) את הפירוש הראשון.

ועפ"ז מובן ששני הפירושים בדברי רש"י „שקולים” בדרך הפשט: בשני הפירושים הקושי א"ת הוא – ש„בכל מושבותיכם” האמור כאן הוא יוצא מן הכלל: לפי הפירוש הראשון, חיוב חדש בחוצה לארץ יוצא מן הכלל (המקובל

שכן רש"י לא הזכיר כאן שהפירוש „כל אשר בארצכם” הוא דרש (ואפילו לא ציין שפירוש זה מקורו בדברי רז"ל<sup>15</sup>) – אלא כתב זאת בסגנון המקובל בפירושו לפשט: לפי דרך הפשט משתנה פירוש „בארצכם” (מפירושו הפשוט) כדי שלא יהיה בסתירה לכלל „כל חובת הגוף וכו'”].

ומזה מובן גם בנוגע לחלקו השני של כלל זה – ש„חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ”<sup>16</sup> – שהוא צריך לחול בכל מקום, גם כאשר בדרך הפשט יש צורך לשנות מפני זה את פירוש התיבה (מפירושה הפשוט);

וכן בענייננו: רש"י אינו יכול להסתפק בפירוש שחדש „נוהג בחוצה לארץ”, מפני שהדבר הוא היפך הכלל ש„חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ”; ולפיכך הביא פירוש נוסף על „בכל מושבותיכם” („לאחר ירושה וישיבה”), כי פירוש זה – הגם שאינו מתיישב כל-כך בתיבות „בכל מושבותיכם”, הרי מאידך, אינו בסתירה לכלל הנ"ל (על-דרך הפירוש הנ"ל על „בארצכם לא תעשו”).

ד. אמנם, גם פירוש זה אינו מחוור לגמרי<sup>17</sup> (וזהו הטעם שהביא

ירושה וישיבה”\*) (והוה ליה לתרץ זה בפרשת שלח, עכ"פ).

וי"ל: (א) עפ"ש"כ לעיל (הערה שניה בשולי הגליון להערה 7) דכמה וכמה פעמים חוזר בקרא פ"ט שיש ללמדם מציוויים דומים. (ב) שבא להוסיף „משכבשו וחלקו” שנלמד מ„בכל מושבותיכם”, כנ"ל הערה 4. [ואף שהעומר הוא חובת צבור (ולכאורה פשוט שלאחר ירושה וישיבה בנידון זה היינו לאחרי כיבוש וחילוק – ראה לקמן ח"ה שם הערה 15 לענין מצות מינוי מלך) – מ"מ היה קס"ד ששייך גם לאחר כיבוש דשכט אחד וחלוקה (וקצירה) דעשרה מישראל, כי מכיון שכבר יש להם „קצירה”, חל עליהם חיוב להביא „ראשית קצירכם אל הכהן”].

(ג) מכיוון ד„כי תבואו אל הארץ” נאמר כמה פסוקים לפניו, ולענין עומר – לכן חוזר ואומר „בכל מושבותיכם” (לאחר ירושה וישיבה) עוד הפעם אצל חדש (אף שגם בלי זה לא היה מקום לטעות. וק"ל).

(\*) וראה פנ"י קידושין שם, דלמ"ד זה „בכל מושבותיכם” מרבה חז"ל (אף שנוהג רק לאחר ירושה וישיבה) וראה לקמן הערה 30 ובשולי הגליון הב' שם.

15) חגיגה יד, סע"ב. שאילתות דר"א פרשתנו סק"ה בסופו (הובא בתוד"ה ת"ל שבת קי, ב). וראה תו"כ עה"פ.

16) לשון הגמרא קידושין לו, א.

17) לפי זה קשה לכאורה: בפרש"י שלח (טו, יח) הביא הכלל ד„כל ביאות שבתורה .. אינה אלא לאחר ירושה וישיבה” (כ„איך תנא

דבי ר"י” – קידושין שם, ב), ומכיון שנאמר כאן (פסוק י) „כי תבואו אל הארץ”, הרי גם בלי „בכל מושבותיכם” ידעינן שנוהג „לאחר

ואין הדברים אמורים בקרבן יחיד דוקא, אלא אף קרבן צבור צריך לעורר בכל יחיד (שחלק מן הציבור הוא) את הרגש שבהתאם לקרבן זה [לדוגמא: בקרבנות צבור המכפרים על (עבירות) היחיד<sup>21</sup> – צריך היחיד להתחרט על החטא].

ומזה מובן גם בעניננו: איסור אכילת חדש, אשר טעמו הפשוט הוא כדי ש"ראשית קצירכם" יעלה כקרבן (העומר), צריך לעורר בנפשו של יהודי את ההכרה וההרגשה שבהכרח להביא תחילה לה' את "ראשית" כל מה שברשותו, ורק לאחר זי יכול להתקיים "תאכלו".

אלא שכיון שהעומר מובא רק מ"קצירה" – מהקציר של ארץ ישראל, וממילא – הדבר מעורר רק את בני ישראל שב(מקומות<sup>22</sup> שמהם בא

גם לפי פשוטו של מקרא) אשר "חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ"; ולפי הפירוש השני, פירוש התיבות "בכל מושבותיכם" הוא יוצא מן הכלל דפירוש תיבות אלו בכל שאר מקומות שבתורה (שבהם פירושן הוא – בכל המושבות, גם בחוצה לארץ).

ה. כיון ששני הפירושים "שקולים" כפשט הכתוב, עלול תלמיד ממוחל להקשות: מהן הסברות של בעלי הפלוגתא, ולמה לדברי האחד – "בכל מושבותיכם" בא ללמד שהחדש נוהג בחוצה לארץ, ולדברי השני – (רק בארץ) – "לאחר ירושה וישיבה"?

ורמז רש"י להסבר הדבר בדיוק לשונו "נחלקו בו) חכמי ישראל" – דלא כלשון רש"י הרגילה "נחלקו בו) רבותינו" (וכיוצא בזה) – כי בזה בא לרמז<sup>18</sup>, ש"נחלקו" כאן (לא באופן לימוד פשט הכתובים "רבותינו"), אלא בשתי שיטות בדרך ההבנה וההשערה של התכונות ורגשי הלב של בני ישראל – "חכמי ישראל" (וכדלקמן).

והביאור בזה: כל קרבן צריך לעורר בקרב האדם הרגש נפשי מסוים, בהתאם לתוכנו של קרבן זה. לדוגמא: בקרבן חטאת ואשם – רגש של חרטה ותשובה<sup>19</sup>, בקרבן תודה – רגש של הודיה לה', וכו'; ולכן מה שנדרש בעת הקרבת הקרבן הוא (לא רק ההקרבה הגשמית, כי אם) גם, כלשון רש"י<sup>20</sup>, ש"יכוין את לבו לשמים".

18) ראה גם לקוטי שיחות ח"ט ע' 201 ואילך. לקו"ש חט"ז ע' 398.

19) ראה פרש"י בחטאת הנשיא – ויקרא ד, כב.

20) ויקרא א, יז. משנה סוף מנחות. וש"נ.

21) לדוגמא (לעיל) – שני שעירי חטאת דיום הכפורים (אחרי טז, ה).

22) אף שמביאים בכל פעם רק ממקום אחד – הרי עד הרגע דהתחלת (הכנה) להקציר, כל השדות שבא"י אפשר שיביאו מהן העומר וגם – בפועל.

והרי מביאים אותו לבית המקדש לכן הברכה שע"ז וכן זו שע"ז כל קרבנות ציבור – נמשכות בכל ישראל, גם הדרים בחו"ל ואפילו (ע"י פרי החג) לכל האומות שבעולם (סוכה נה, ב).

וי"ל שזהו ע"י נתינת מחצית שקל שזהו גם מחו"ל, ולאומות העולם (כדלעיל) – כיון שנכללים ב"בראשית" שבביל ישראל שנקראים ראשית. וראה ר"ה (טז, א): בד' פריקים העולם נידון כו' מפני מה אמרה תורה הביאו עומר כו'. ולהעיר דבית המקדש בא"י דוקא – ובכ"ז כל התפלות עולות זרכו – ראה תפלת שלמה (מלכים"א ת, מד. מת) – ועד שתמיד כל הימים נצטוו לפנות לצדו (טוש"ע וש"ע אדמו"ר הזקן או"ח ר"ס צד).

ביתר שאת הרגש שמעורר העומר אצל בני ישראל שבא".

ו. ע"פ הנ"ל יש לבאר גם (בפנימיות<sup>25</sup> הענינים) את הטעם שהקדים רש"י את הפירוש שהחדש נוהג בחוצה לארץ לפירוש שהחדש אינו נוהג אלא בארץ:

[ואע"פ שבנידון דידן שני הפירושים שקולים בדרך הפשט, ומה שהקדים רש"י פירוש אחד לזולתו הוא משום שאי אפשר לכתוב שני פירושים בבת אחת – בכל זאת, כיון שכל ענין בתורה הוא בדיוק, מובן שיש מעין טעם, על-כל-פנים בפנימיות הענינים<sup>26</sup>, לכך שהקדים רש"י פירוש אחד לזולתו].

החילוק בין שני האופנים בפעולתם והשפעתם על בני ישראל:

האופן הראשון – עי"ז שנאסרו באכילת חדש – השפעתו היא על האוכל, על הגוף והנפש הבהמית<sup>27</sup>, כי האיסור לאכול מאכל מסוים אינו פוגע כל-כך בנשמה, אלא בעיקר בגוף והנפש הבהמית.

(25) ראה הערה הבאה – ביאור גם בפשטות.

(26) ובנידון דידן י"ל גם בפשטות\*, שמקדים הפירוש: (א) שהוא כפירוש הפשוט בהתייבות „בכל מושבותיכם” בכל מקום. (ב) מתאים עם פשטות הכוונה בהיתור ד„בכל מושבותיכם” שבא לרבות בהחיוב (ולא למעט\*\*) – שהוא רק „לאחר ירושה וישיבה”. (ג) נמצא בתו"כ על אתר.

(27) להעיר ממצו"ל (חגיגה טז, א): שלשה כבהמה – אוכלין ושותין כבהמה כו'.

(\* וראה לקמן הערה 30.

\*\* ויומתק ע"פ אריכות לשון רש"י „ויש אומרים) לא בא אלא ללמד כו'”.

העומר – ) ארץ ישראל<sup>23</sup> – עולה השאלה: איך מתעוררת הכרה זו (ש„ראשית קצירכם” של הקב"ה היא) באלו מבני ישראל הנמצאים בחוצה לארץ<sup>24</sup>, אשר מקצירם אין מביאין קרבן עומר?

ובזה יש שתי שיטות בין „חכמי ישראל”:

שיטה אחת היא, שגם הם אסורים בחדש, וכיון שאכילת חדש נאסרה עליהם עד ליום הבאת העומר (בארץ ישראל), הדבר יזכיר להם ויעוררם לבוא אל ההכרה הנ"ל (שה„ראשית” של הקב"ה היא) אף שאין העומר בא מן הקציר שלהם.

והשיטה השניה היא, דאדרבה: הדרך לעורר בהם הרגש זה היא לא עי"ז שיהיו אסורים בחדש, כי אם להיפך – זה גופא שהשדות של בני ישראל שבחוצה לארץ אינם בגדר הבאת העומר (וממילא – אינם באיסור חדש), מעורר בהם את ההכרה בשפל מצבם (עד שאינם ראויים להקרבת העומר (וממילא – אינם ראויים לאיסור חדש)); וההכרה בשפל מצבם תעורר בהם תשוקה, שיהיה בנפשם

(23) ע"ד ההלכה י"א דכיון שחדש בחו"ל דאורייתא היא אקרובי נמי מקרבינן (מנחות פד, א. וראה מנ"ח מצוה שב) – אבל בפשטו של מקרא, קרבן עומר הוא „וקצרתם את קצירה (דהארץ) והבאתם את עומר ראשית קצירכם גו'”. (24) דפשיטא שאף שהברכה מלמעלה נמשכת גם עליהם (כדלעיל הערה 22) – בכדי שתהיה פעולה והרגשה בנפשם צ"ל מעשה שלהם שיעורר.

ודוחק גדול לומר שתספיק ספירת העומר שבדיבור, ועל אחת כמה וכמה שאין די בהפרשת מחצית השקל.



בא אלא „ללמד שהחדש נוהג בחוצה לארץ“.

וע"פ הביאור הנ"ל יובן כיצד שני חילוקים אלו תלויים זה בזה, שהרי גם החילוק בעבודת ה' בין שני האופנים והשיטות הנ"ל, אינו רק בשייכות לבני

האופן השני – עי"ז שנשללו (מהקרבת) העומר ומאיסור) חדש, והדבר מעורר בהם את התשוקה להתעלות ולהגיע אל ההרגש שישנו בבני ארץ ישראל, וביתר שאת – נוגע בנפש האלקית<sup>28</sup>, שבה דוקא נוצרת תשוקה זו להתעלות („רוח גו' ודאם העולה היא למעלה“<sup>29</sup>).

ועפ"ז מובן הסדר בדברי רש"י: ההתחלה, הפירוש הראשון – התחלת העבודה, היא כאשר הגוף והנפש הבהמית עדיין בתקפם, ויש צורך לעשות פעולות המשפיעות על הגוף והנפש הבהמית; ורק לאחר מכן אפשר להגיע אל הדרגא הבאה, הפירוש השני – לפעול על הנפש האלקית.

ואף שבפרשת שלח (טו, יח) פרש"י דכל ביאות שבתורה שנאמר בהן כי (תבא וכו') הכוונה ל„לאחר ירושה וישיבה“ וכאן (פסוק י) הרי נאמר „כי תבואו גו'“ – י"ל:

(1) כמדובר כמה פעמים – שבכ"מ מפרש רש"י אליבא דפי' אחר שהובא במקום אחר בפירושו (ראה לעיל הערה 17 שפרש"י דשלח הנ"ל אתי (גם) לפי' הב' שברש"י כאן).

(2) כיון שתיכף לאחר „כי תבואו“ נאמר „וקצרתם“ – ה"ז ע"ד פרשת שלח שם שנאמר „והיה באכלכם“ שלכן „בבואכם משנכנסו בה ואכלו מלחמה (תיכף) נתחייבו בחלה“ [ועפ"ז תומתק הוספת (וייתור) רש"י שם (על לשון הספרי) „ואכלו מלחמה“].

(3) שאני „כי (תבואו)“ הנאמר בעומר, שאפילו „אם“ הנאמר בו פרש"י (ויקרא ב, יד) שכוונתו חובה.

פרש"י עה"ת לעיל – בשלח טז, לה סד"ה אל קצה ארץ כנען (והוא הכתוב שהובא בקידושין (סם) – אבל אינו ראיא לכאן; א) שם עיקר כוונת רש"י לשלול מדבר, ולא שבע שירשו כו'. ב) לשלול מן, ולא חדש. ג) פשטות הלשון „עד בואם אל קצה“ הוא רק תיכף ומיד. ולפרש אחרת מוכרח להקדים כמה וכמה ענינים שלנחמים לאחז – בכתוב ובחז"ל, ד) דרך רש"י לתרוץ סתירה כשבאה, ולא – בכתוב הא' להודיע שלאחז"י תהיה סתירה ותירוצה. ועוד. (\*\* וראה פנ"י שהובא לעיל שולי הגליון להערה 17.

בהמקנה קידושין שם כתב, ד„כי תבואו“ קאי רק על עומר שנאמר ברישא דקרא, ולא על חדש שנאמר בספרא דקרא (והעומר נוהג רק לאחר ירושה וישיבה, וחדש נוהג מיד בכניסתן לארץ זהא"י המזרחית) – אבל ע"ד הפשט, חדש ועומר תלויים זה בזה, כנ"ל בתחילת השיחה.

ז. החילוק בין שני פירושי רש"י אלו אינו רק בנוגע לחוצה לארץ (אם נוהג שם איסור חדש אם לא), אלא גם בנוגע לארץ ישראל גופא – אם איסור חדש שבארץ ישראל התחיל רק „לאחר ירושה וישיבה“ (כמו הפירוש השני) או אף קודם ירושה וישיבה (כמו הפירוש הראשון<sup>30</sup>, ש„בכל מושבותיכם“ לא

254

(28) ע"ד ב' עניני התבוננות שצ"ל קודם התפלה כדי לפעול מצב הנפש מתאים לתפלה – רוממות הא"ל ושפלות האדם (רמ"א או"ח רסצ"ח) – ד„רוממות הא"ל“ פועלת על נפש האלקית העולה למעלה, והיא חלק ד„הא"ל“ דבזה עסקינן; „שפלות האדם“ פועלת על נפש הבהמית היורדת למטה.

(29) לשון הכתוב קהלת ג, כא.

(30) ראה קידושין לו, טע"ב ואילך. תו"כ ר"פ ברה. ועוד. ועפ"י משנ"ת בפנים דיש קדימה לפירוש הא' – יובן פרש"י ביהושע ה, יא\* שמפרש רק אליביה דפירוש זה.

(\* זה (שבט"ז ניסן הקריבו עומר) מפורש גם

„ירושה וישיבה“ בארץ־הקודש, אשר אז נעשה הדבר סדר הנהגה קדושה, מקדושת הנפש האלקית – כי דרך זו להביא להכרה הנ"ל (ע"י ההשפעה וההזזה בגוף והנפש הבהמית) שייכת גם בתחילת העבודה (קודם „ירושה וישיבה“);

משא"כ לפי השיטה השניה, שהדבר העיקרי המביא את בני ישראל להכרה הנ"ל הוא הקרבת העומר שהשפעתה היא על הנפש האלקית – אין דבר זה אפשרי אלא „לאחר ירושה וישיבה“.

(משיחות ש"פ אמור תשל"ז)

ישראל שבחוצה לארץ אלא גם בנוגע לאלו שבארץ ישראל:

לפי השיטה הראשונה (הפירוש הראשון) – המדגישה בעיקר את העבודה להשפיע על הגוף והנפש הבהמית של יהודי ולעוררם – הרי גם בארץ ישראל, הכרה זו ש„ראשית קצירכם“ שייכת לה' באה בעיקרה לא מצד העומר (ההקרבה לה'), אלא מצד איסור אכילת חדש שהשפעתו היא על הגוף והנפש הבהמית.

ולכן, לפי שיטה זו, איסור חדש התחיל מיד משנכנסו לארץ ישראל – עוד קודם שהתיישבו בקביעות

